

Vergaderjaar 2008–2009

31 001

Programma voor Jeugd en Gezin

Nr. 56

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR JEUGD EN GEZIN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 november 2008

«Ik zie nu al op tegen de puberteit van mijn kind. Hoe kan ik me daarop voorbereiden?»

«Eigenlijk als een consultatiebureau na 4 jaar.»

«Als er maar de juiste mensen zitten. Een beetje daadkrachtige mensen.»

}«Als deze instantie voldoet aan de mooie verhalen uit uw speeches, ga er dan voor. Goed en broodnodig...»

«Luister wat de mensen te vertellen hebben, neem dat serieus en maak daar werk van. Luisteren is belangrijk.»

«Het basisidee is goed. Pas wel op voor bureaucratie en betutteling.»

«Gun jezelf de tijd en denk niet in een jaar maar eerder in een decennium. De maatschappij is niet maakbaar.»

Boodschappen van ouders over Centra voor Jeugd en Gezin. Deze zijn genoteerd tijdens vanuit mijn programmaministerie georganiseerde gesprekken met ouders. Uit deze boodschappen blijkt dat ouders het belang en het nut inzien van Centra voor Jeugd en Gezin, maar ook dat zij zien wat de valkuilen zijn bij de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin. Zij geven haarscherp het kader voor de ontwikkeling van deze centra. De Centra voor Jeugd en Gezin bouwen voort op het succes van het consultatiebureau.

Zo kan snel adequate ondersteuning of zorg geboden worden als dat nodig is.

Graag meld ik u in deze eerste *Voortgangsrapportage Centra voor Jeugd en Gezin* wat het afgelopen jaar is gebeurd om de centra te realiseren. Vanaf nu ontvangt u jaarlijks in het najaar een dergelijke rapportage¹.

¹ Hiermee voldoe ik tevens aan mijn toezegging tijdens het algemeen overleg van 31 januari jongstleden over mijn brief over Centra voor Jeugd en Gezin en de regierol van gemeenten van 16 november 2007 (Tweede Kamer 2007–2008, 31 001 nr. 36).

1. Samenvatting en leeswijzer

In mijn brief over Centra voor Jeugd en Gezin en de regierol van gemeenten van 16 november 2007 (Tweede Kamer 2007–2008, 31 001 nr. 36) heb ik de visie en voornemens van het kabinet uiteengezet over het Centrum voor Jeugd en Gezin, de regierol van de gemeente en de wettelijke verankering van beide.

Paragraaf 2 start met een samenvatting van de centrale doelen uit deze brief. De stand van zaken beschrijf ik door in deze paragraaf achtereenvolgens te belichten:

1. ondersteuning van de gemeenten bij het realiseren van Centra voor Jeugd en Gezin:

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en mijn programmaministerie ondernemen veel activiteiten om gemeenten te ondersteunen bij het realiseren van de Centra voor Jeugd en Gezin. Gemeenten worden zo in contact met elkaar gebracht om van elkaar te leren, hun vragen worden beantwoord en zij worden van informatie voorzien over lopende ontwikkelingen.

2. beschikbaarheid van laagdrempelige opvoed- en opgroei-ondersteuning:

Gemeenten en professionals herkennen de maatschappelijke behoefte om deze ondersteuning laagdrempelig beschikbaar te stellen en zijn druk doende deze beschikbaarheid te vergroten. Er zijn diverse acties gaande om dit te versterken:

- De ervaringen van de zeven grote gemeenten, die sinds 2006 extra middelen hebben gekregen om meer opvoed- en opgroei-ondersteuning beschikbaar te stellen, komen in 2009 beschikbaar.
- Met koepels, beroepsverenigingen, experts, professionals, ouders en jeugdigen ben ik in gesprek om in kaart te brengen wat professionals die in een Centrum voor Jeugd en Gezin werken, moeten kennen en kunnen.
- Er wordt een relatie gelegd met de aanpak kindermishandeling en het versterken van de adoptiezorg.

3. afspraken maken om te komen tot één gezin, één plan en over coördinatie van zorg:

Begin 2009 zal een handreiking via de *Gereedschapskist Centrum voor Jeugd en Gezin* beschikbaar komen waarin de voor één gezin, één plan benodigde zorgcoördinatie nader is uitgewerkt. Deze handreiking wordt opgesteld in overleg met VNG, IPO, ActiZ, GGD Nederland en MOgroep. Om samenhang en integraliteit te stimuleren wordt vanuit het ondersteuningstraject voor gemeenten in het kader van de Centra voor Jeugd en Gezin aansluiting gezocht met ontwikkelingen op de volgende terreinen: onderwijs, geïndiceerde jeugdzorg, eerstelijns gezondheidszorg en veiligheidshuizen.

4. hoeveel gemeenten hadden op 1 november 2008 een Centrum voor Jeugd en Gezin:

Op 1 november 2008 beschikten tenminste dertig gemeenten over een Centrum voor Jeugd en Gezin. Daarnaast waren er op die datum nog tenminste vijftientig andere gemeenten die een bundeling en een fysiek inlooppunt gerealiseerd hadden volgens het basismodel, maar die

er bewust voor gekozen hadden nog geen officieel Centrum voor Jeugd en Gezin te openen.

5. ontwikkelen benchmark:

Naast het terughoudend regime van verslaglegging aan het Rijk wordt momenteel met subsidie van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin een benchmark Jeugd ontwikkeld in opdracht van de VNG. Hierin zal ook aandacht besteed worden aan de Centra voor Jeugd en Gezin. Bezien wordt of bestaande benchmarks en monitors in de landelijke benchmark Jeugd kunnen opgaan.

In paragraaf 3 beschrijf ik hoe het staat met de twee randvoorwaarden uit de brief van 16 november 2007 over Centra voor Jeugd en Gezin en de regierol van gemeenten:

1. Via een brede doeluitkering wordt extra geld ter beschikking gesteld ten behoeve van Centra voor Jeugd en Gezin:

Op 9 januari 2008 heb ik de tijdelijke regeling Centrum voor Jeugd en Gezin bekend gemaakt, waarmee invulling is gegeven aan dit voornemen.

2. De Wet op de jeugdzorg wordt gewijzigd om te regelen dat gemeenten zorg dragen voor de organisatie van een Centrum voor Jeugd en Gezin en dat gemeenten en relevante partijen verplicht zijn sluitende samenwerkingsafspraken te maken:

Het wetsvoorstel is eind juli 2008 in consultatie gegeven en inmiddels in verdere procedure gebracht. Naar verwachting zal het wetsvoorstel vóór de zomer 2009 naar de Tweede Kamer worden verzonden.

2. Centrale doelen

De centrale doelen uit mijn brief van 16 november 2007:

- *Alle ouders, jeugdigen en kinderen moeten als zij dit willen met alle mogelijke vragen over opvoeden en opgroeien én voor hulp terecht kunnen bij een laagdrempelig en herkenbaar punt in de buurt. In 2011 moet er een landelijk dekkend netwerk van Centra voor Jeugd en Gezin zijn. In iedere gemeente moet ten minste één fysiek inlooppunt zijn waar kinderen, jeugdigen en ouders terecht kunnen.*
- *Gemeenten moeten sluitende afspraken maken over de totstandkoming van één gezin, één plan en over coördinatie van zorg.*

2.1 Ondersteuning van de gemeenten bij het realiseren van Centra voor Jeugd en Gezin

Bij het realiseren van de Centra voor Jeugd en Gezin hebben gemeenten de regie: zij moeten er in samenspraak met de betreffende instellingen en professionals voor zorgen dat het centrum optimaal aansluit bij de behoefte van hun inwoners. De gemeenten worden hierbij ondersteund door het programmaministerie voor Jeugd en Gezin en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).

Bij deze ondersteuning is sprake van de volgende soorten activiteiten:

1. gemeenten met elkaar in contact brengen zodat zij kunnen leren van elkaar (via bijeenkomsten, via de activiteiten van de Bende van Bart, via werkbezoeken aan gemeenten).
2. het beantwoorden van vragen (vooral via www.invoeringcjpg.nl en via www.vng.nl).
3. het verstrekken van informatie aan alle gemeenten (via www.invoeringcjpg.nl, via www.vng.nl en via de *Gereedchapskist Centrum voor*

Jeugd en Gezin). Kennis over ontwikkelingen wordt zo ter beschikking gesteld aan gemeenten.

In 2007 werd de basis gelegd voor de activiteiten van het afgelopen jaar:

- In de zomer werd het Basismodel CJG bestuurlijk vastgesteld met alle betrokken partijen: VNG, IPO, ActiZ, GGD Nederland en MOgroep.
- Het basismodel werd opgenomen in de hiervoor genoemde brief over Centra voor Jeugd en Gezin en de regierol van gemeenten van 16 november 2007.

In 2008 waren en komen er de volgende belangrijke momenten:

- op 19 maart 2008 is met een landelijke startbijeenkomst met 700 deelnemers een begin gemaakt met het landelijke traject om gemeenten te steunen bij het ontwikkelen van de Centra voor Jeugd en Gezin. Tijdens deze dag is de invoeringswebsite www.invoeringcjpg.nl van start gegaan.
- ook heeft in maart 2008 de oprichtingsbijeenkomst plaatsgevonden van de zogenaamde Bende van Bart¹: een team van actieve wethouders en gedeputeerden die in steeds wisselende samenwerking hun collega's in den lande ondersteunen bij de ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Leren van elkaar is daarbij het sleutelwoord. De Bende van Bart organiseert werkbezoeken, inhoudelijke themabijeenkomsten en intervisiebijeenkomsten voor wethouders en ambtenaren.
- in juni 2008 zijn er vier bijeenkomsten voor gemeenten gehouden in Assen, Arnhem, Amsterdam en Eindhoven. Deze bijeenkomsten waren bedoeld om gemeenten nader te informeren en via workshops kennis te laten maken met Centra voor Jeugd en Gezin. Deze bijeenkomsten werden ingeleid door leden van de Bende van Bart. Tijdens de bijeenkomsten is de *Gereedchapskist Centrum voor Jeugd en Gezin* met de belangrijkste visiedocumenten aan de deelnemers uitgereikt, aangevuld met een handreiking *Onderdelen van het Centrum voor Jeugd en Gezin*, een standaardconvenant Zorg- en adviesteam, een factsheet Verwijsindex Risicjongeren en een factsheet Helpdesk privacy Jeugd en Gezin. De eerste handreiking, *Onderdelen van het Centrum voor Jeugd en Gezin*, doe ik u hierbij toekomen.² In deze handreiking wordt een nader beeld vanuit de praktijk gegeven wat Centra voor Jeugd en Gezin (kunnen) behelzen.
- in juli 2008 hebben de gemeenten die niet deel hebben genomen aan een van de regiobijeenkomsten de Gereedchapskist per post ontvangen.
- op 11 september 2008 is voor alle gemeenten het logo voor Centra voor Jeugd en Gezin beschikbaar gekomen, ter vergroting van de herkenbaarheid van de Centra voor Jeugd en Gezin.
- in oktober 2008 is de *Wegwijzer Centrum voor Jeugd en Gezin* aan alle gemeenten toegestuurd, met daarin informatie over de route die gemeenten kunnen volgen om tot een Centrum voor Jeugd en Gezin te komen. In drie door de VNG georganiseerde bijeenkomsten in Amsterdam, Zwolle en Den Bosch, konden gemeenten aan de hand van de *Wegwijzer* kennis uitwisselen met elkaar over de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin. De *Wegwijzer Centrum voor Jeugd en Gezin* doe ik u hierbij toekomen.¹
- voor het einde van dit jaar vinden opnieuw drie bijeenkomsten plaats voor gemeenten, in Breda, Heerenveen en Maastricht. Deze bijeenkomsten staan onder leiding van de Bende van Bart. Iedere bijeenkomst is gericht op verdieping van één inhoudelijk onderwerp:
 - Centrum voor Jeugd en Gezin en eerstelijnszorg;
 - Centrum voor Jeugd en Gezin en onderwijs;
 - Centrum voor Jeugd en Gezin en opvoedondersteuning.
- tenslotte hebben in het najaar diverse malen wethouders en ambte-

¹ De Bende van Bart is een initiatief van Bart Eigeman, wethouder jeugd in 's-Hertogenbosch en voorzitter van de VNG-adviescommissie Onderwijs, Zorg en Welzijn – vandaar de «geuzennaam» Bende van Bart.

² Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

naren werkbezoeken afgelegd, bedoeld om te leren van elkaar en elkaar te steunen bij de ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Ook vertegenwoordigers van de VNG en mijn programma-ministerie waren bij deze werkbezoeken aanwezig.

2.2 Beschikbaarheid van laagdrempelige opvoed- en opgroeiondersteuning

Het eerste doel van de Centra voor Jeugd en Gezin betreft het versterken van opvoed- en opgroeiondersteuning die onder gemeentelijke verantwoordelijkheid geboden wordt op grond van de Wet collectieve preventie volksgezondheid (straks Wet publieke gezondheid) en de Wet maatschappelijke ondersteuning. Tijdens de hiervoor genoemde landelijke startbijeenkomst op 19 maart jongstleden heb ik onder andere gezegd dat een Centrum voor Jeugd en Gezin een middel is en geen doel: we moeten voorkomen dat we ons richten op het Centrum voor Jeugd en Gezin als institutie, dat het doel is dat er een nieuwe voorziening moet komen. Het gaat erom dat ouders en jeugdigen soms een steuntje in de rug nodig hebben. Dat we hen moeten steunen in hun eigen kracht. Vragen over opvoeden en opgroeien moeten gesteld kunnen worden in een veilige en betrouwbare omgeving in de buurt.

Gemeenten en professionals herkennen deze maatschappelijke behoefte en zijn druk doende deze beschikbaarheid te vergroten. Er zijn diverse acties gaande om dit te versterken.

Lessen van de zeven grote gemeenten

Het traject «Opvoeden in de Buurt», dat in 2006 van start ging met de zeven grote gemeenten die extra middelen kregen voor opvoed- en gezinsondersteuning en de bijbehorende provincies/stadsregio's¹, levert informatie op over de wijze waarop gemeenten het organiseren en realiseren van opvoedsteun het beste kunnen aanpakken. In een brief van 23 oktober 2006 (Tweede Kamer 2006–2007, 29 815, nr. 91) bent u geïnformeerd over dit traject. Samen met de betrokken gemeenten, provincies en stadsregio's worden de mogelijkheden om het Centrum voor Jeugd en Gezin verder te ontwikkelen onderzocht, onder andere doordat de deelnemers met de extra middelen ervaring hebben kunnen opdoen met het aanbieden van opvoed- en gezinsondersteuning. In 2009 zullen de ervaringen van de Opvoeden in de Buurt-deelnemers op het terrein van het realiseren van opvoed- en gezinsondersteuning beschikbaar gesteld worden aan alle gemeenten via de Gereedheidskist. Daarnaast leiden de ervaringen van Opvoeden in de Buurt tot kennis over de huidige vormen van ambulante jeugdzorg en de randvoorwaarden die nodig zijn om deze zorg in gemeenten goed uit te voeren.

De rol van de professional

De sleutel om te komen tot betere opvoed- en opgroeiondersteuning ligt in de handen van de professionals die jeugdigen en ouders daadwerkelijk terzijde staan. Alle inspanningen van overheden, bestuurders en managers zijn – hoe belangrijk ook – niet meer dan randvoorwaardelijk. Professionals kennen en kunnen al veel. Maar met de vorming van Centra voor Jeugd en Gezin komen er ook nieuwe uitdagingen op hen af op het gebied van bijvoorbeeld vraaggericht werken en samenwerken. Uitdagingen waar de opleidingen nu nog onvoldoende aandacht aan besteden. Daarom heb ik op 6 juni dit jaar tijdens een conferentie voor professionals aangegeven dat de maatschappelijke opgaven waar de Centra voor Jeugd en Gezin zich op richten veel vergen van professionals en dat ik op dit terrein een actieve rol wil spelen. Met koepels, beroepsverenigingen, experts én vooral ook professionals, ouders en jeugdigen zelf ben ik in

¹ Deelnemers aan Opvoeden in de Buurt zijn gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Almere, Eindhoven en Tilburg; de provincies Flevoland, Noord-Brabant en Utrecht; de Stadsregio Rotterdam, het Regionaal Orgaan Amsterdam en het Stadsgewest Haaglanden.

gesprek om in kaart te brengen wat professionals die in een Centrum voor Jeugd en Gezin werken moeten kennen en kunnen. Samen met de relevante koepels en beroepsverenigingen bekijk ik hoe die nieuwe specifieke competenties de komende jaren een plek krijgen in bijvoorbeeld opleidingen, nascholing, werkafspraken, etc. zodat de professionals zich deze eigen kunnen maken.

Zoals hiervoor beschreven worden gemeenten via de *Gereedschapskist Centra voor Jeugd en Gezin* voorzien van informatie over Centra voor Jeugd en Gezin die voor hen van belang is (en informatie over relevante andere ontwikkelingen, bijvoorbeeld Zorg- en adviesteams en de verwijfsindex risicjongeren). Begin 2009 zal besloten worden hoe ook professionals op maat van informatie voorzien zullen worden op zodanige wijze dat beide informatiestromen, aan gemeenten en aan professionals, elkaar versterken.

Sinds de conferentie van 6 juni is mij uit allerlei gesprekken en adviezen, zoals het advies *De ontkokering voorbij* van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, gebleken dat het inderdaad van cruciaal belang is de komende jaren veel aandacht te besteden aan het «de touwtjes in handen geven» van de professionals. Met de ouders waarmee ik deze brief begon ben ik ervan overtuigd dat deze acties een cruciale factor zijn om te zorgen dat de Centra voor Jeugd en Gezin daadwerkelijk die ondersteuning bieden waar ouders en jeugdigen behoefte aan hebben.

Relatie met aanpak kindermishandeling

Met het oog op het versterken van de opvoed- en opgroei-ondersteuning vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin worden ook verbindingen gelegd met activiteiten en ontwikkelingen op gebied van preventie en tegengaan van kindermishandeling: de invoering van een regionale aanpak kindermishandeling (Raak-aanpak). Goede steun bij opgroeien en opvoeden is immers van groot belang om kindermishandeling te voorkomen, zoals beschreven in het Actieplan Aanpak Kindermishandeling (Tweede Kamer 2006–2007, 31 015 en 29 815, nr. 16),

Relatie met adoptienazorg

Daarnaast wordt de verbinding gelegd met adoptienazorg. In het voorjaar, en recent in de kabinetsreactie op het rapport Kalsbeek (Tweede Kamer 2008–2009, 31 265, nr. 10), heb ik u laten weten dat ik samen met de Stichting Adoptie Voorzieningen en de Stichting Ambulante Fiom bezig ben om te bezien hoe de uitvoering van nazorg bij adoptie in de toekomst goed kan worden aangesloten bij de brede voorzieningen in de reguliere jeugdzorg, waaronder de Centra voor Jeugd en Gezin.

2.3 Afspraken maken om te komen tot één gezin één plan

Het is van groot belang dat gemeenten diverse ontwikkelingen in de verschillende domeinen zorg, onderwijs, veiligheid en digitalisering zoveel mogelijk in onderlinge samenhang aanpakken. Alleen zo kan gekomen worden tot samenwerking op basis waarvan bij één gezin met één plan gewerkt kan worden. Veel gemeenten zijn, doorgaans gerelateerd aan de vorming van de Centra voor Jeugd en Gezin, hiertoe samenwerkingsafspraken aan het maken. Begin 2009 zal een handreiking via de *Gereedschapskist Centrum voor Jeugd en Gezin* beschikbaar komen waarin de voor één gezin, één plan benodigde zorgcoördinatie nader wordt uitgewerkt. Deze handreiking wordt opgesteld in overleg met VNG, IPO, ActiZ, GGD Nederland en MOgroep. In het wetsvoorstel, waar-

over ik u in paragraaf 3 kort de stand van zaken schets, sluit ik aan op deze uitwerking van zorgcoördinatie.

Om samenhang en integraliteit te stimuleren wordt vanuit het ondersteuningstraject voor gemeenten in het kader van de Centra voor Jeugd en Gezin aansluiting gezocht met ontwikkelingen die direct voor gemeenten van belang zijn:

- *Onderwijs*
Het Basismodel CJG voorziet in een schakel tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin en het onderwijs. Om die verbinding zo effectief mogelijk in te richten kiezen gemeenten, schoolbesturen en andere instanties er vaak voor om onderwerpen op het snijvlak van onderwijs en zorg (naast het Centrum voor Jeugd en Gezin zijn dat bijvoorbeeld de ontwikkeling van Zorg- en adviesteams en Passend onderwijs) gezamenlijk en in samenhang aan te pakken. Zoals de staatssecretarissen van Onderwijs en ik u per brief hebben gemeld (Tweede Kamer 2007–2008, 31 001, nr. 51), willen wij deze ontwikkeling stimuleren. Daartoe wordt de ondersteuning richting gemeenten vanuit de verschillende landelijke trajecten aan elkaar verbonden.
- *Geïndiceerde jeugdzorg*
Naast een schakel met het onderwijs moet het Centrum voor Jeugd en Gezin volgens het Basismodel CJG ook een schakel met Bureau jeugdzorg hebben.
Door de deelnemers aan Opvoeden in de Buurt wordt geëxperimenteerd met verschillende manieren om de werkwijzen van het Centrum voor Jeugd en Gezin en Bureau jeugdzorg zo goed en snel mogelijk op elkaar af te stemmen. Deze experimenten gaan vergezeld van een evaluatieonderzoek. In de loop van 2009 zullen hiervan resultaten beschikbaar komen.
Ten slotte zijn de zogenaamde G27-gemeenten een aantal werkplaatsen gestart waarin zij samen met de provincies nieuwe vormen van samenwerking verkennen. De resultaten van zowel Opvoeden in de Buurt als van de G27-werkplaatsen worden allereerst via de Gereedschapskist en de website aan gemeenten beschikbaar gesteld als praktische voorbeelden van mogelijke aanpakken. Daarnaast dienen de resultaten als input voor de balans die VNG en Rijk in het kader van het bestuursakkoord *Samen aan de Slag* in 2009 opmaken over de samenwerking tussen gemeenten en provincies.
- *Eerstelijns gezondheidszorg*
Het is van groot belang dat de Centra voor Jeugd en Gezin goed samenwerken met de eerstelijns gezondheidszorg, zoals verloskundigen, kraamzorg en huisartsen. De betrokken professionals geven regelmatig aan behoefte te hebben aan een nadere concretisering hoe deze samenwerking eruit kan zien. Daarom wordt momenteel gewerkt aan het opstellen van een handreiking over deze samenwerking voor de *Gereedschapskist Centrum voor Jeugd en Gezin*.
- *Veiligheidshuizen*
Samenwerking tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin en (de partners van) de veiligheidsketen, waar mogelijk via het Veiligheidshuis, is van essentieel belang voor een goede aansluiting tussen de strafrechtelijke aanpak van jongeren en eventuele achterliggende gezinsproblematiek. Met name in Noord-Brabant wordt gewerkt aan het uitwerken van de relatie tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin en het veiligheidshuis. Lessen en ervaringen op dit terrein zullen worden ontsloten in de *Gereedschapskist Centrum voor Jeugd en Gezin*.
- *Elektronisch kinddossier in de jeugdgezondheidszorg en Verwijsindex Risicjongeren:*
Met het Elektronisch kinddossier in de jeugdgezondheidszorg en de Verwijsindex Risicjongeren zijn twee digitale hulpmiddelen in ontwikkeling die het werk van professionals in en rond het Centrum voor

Jeugd en Gezin ondersteunen. Het Elektronisch kinddossier moet er als digitaal dossier van de jeugdgezondheidszorg voor zorgen dat alle kinderen goed in beeld zijn en de Verwijsindex Risicojongeren moet zorgen dat hulpverleners die risico's signaleren dit van elkaar weten en beter kunnen samenwerken.

Net als bij het Centrum voor Jeugd en Gezin heeft de gemeente ook voor de Verwijsindex Risicojongeren en het Elektronisch kinddossier de bestuurlijke verantwoordelijkheid op lokaal niveau en worden gemeenten door het Rijk en de VNG ondersteund bij de invoering. De ondersteuningsactiviteiten voor het Centrum voor Jeugd en Gezin, het Elektronisch kinddossier en de Verwijsindex Risicojongeren worden op elkaar afgestemd om gemeenten in staat te stellen deze ontwikkelingen op lokaal niveau in onderlinge samenhang op te pakken.

2.4 Hoeveel gemeenten hadden op 1 november 2008 een Centrum voor Jeugd en Gezin

Medio 2009 zal, onder meer aan de hand van de rapportages die gemeenten in het kader van de brede doeluitkering CJG indienen, inzichtelijk worden hoeveel gemeenten in 2008 een Centrum voor Jeugd en Gezin gerealiseerd hebben dat voldoet aan het Basismodel CJG. Om administratieve lasten te voorkomen heb ik er bewust voor gekozen om niet al eerder een apart onderzoek onder gemeenten te doen om de vorming van Centra voor Jeugd en Gezin in kaart te brengen.

Wel heb ik natuurlijk veel informatie over de totstandkoming van de Centra voor Jeugd en Gezin. Er zijn immers door het ondersteunen van gemeenten bij het realiseren van Centra voor Jeugd en Gezin talloze contacten met gemeenten.

Op 1 november 2008 beschikten tenminste dertig gemeenten over een Centrum voor Jeugd en Gezin. Daarnaast waren er op dezelfde datum nog tenminste vijfentwintig andere gemeenten die een bundeling en een fysiek inlooppunt gerealiseerd hadden volgens het Basismodel CJG. Deze gemeenten hebben er bewust voor gekozen nog geen officieel Centrum voor Jeugd en Gezin te openen. Zij willen eerst nog een aantal aspecten verder verbeteren, bijvoorbeeld de samenwerkingsafspraken of de dienstverlening, vóórdat zij het centrum officieel openen.

Als ik dit aantal gemeenten afzet tegen de doelstelling in de begroting (in 2008 hebben 50 gemeenten een Centrum voor Jeugd en Gezin), dan constateer ik dat de geschetste ontwikkeling in lijn is met deze doelstelling.

Inzicht in hoe de centra er in de diverse gemeenten (op dit moment) uitzien helpt andere gemeenten bij hun vormgeving. Daarom wordt momenteel de vorming van Centra voor Jeugd en Gezin weergegeven op www.invoeringcjpg.nl. Er is op deze site ook een overzicht te vinden van Centra voor Jeugd en Gezin, waarbij overigens niet is getoetst aan het Basismodel CJG. Het wordt maandelijks geactualiseerd, met name op basis van eigen opgave van gemeenten. Op dit moment bevat de lijst meer dan 70 initiatieven van Centra voor Jeugd en Gezin, in sommige gevallen betreft het meerdere Centra voor Jeugd en Gezin per gemeente. Daarnaast worden op de site www.vng.nl goede voorbeelden toegankelijk gemaakt. Ik geef in deze voortgangsrapportage graag twee voorbeelden, om een beeld te geven waar het zoal om gaat.

Sittard-Geleen heeft sinds 25 september 2008 een Centrum voor Jeugd en Gezin met één loket voor ouders en kinderen. Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met 15 instellingen, waarvan enkele partijen (o.a. consultatiebureau, schoolartsen, pedagogisch werk en schoolmaatschappelijk werk) daadwerkelijk zijn gevestigd in een speciaal op de jeugd-ingerichte locatie met bijvoorbeeld een gemakkelijke doorloop naar een internethoek voor jongeren. De gemeente Sittard-Geleen werkt vanuit een ontwikkelingsmodel: eerst dingen in de praktijk uitproberen en vervolgens ieder half jaar kort evalueren of bijstelling gewenst is.

Zo leidde evaluatie rond de werkzaamheden van het Zorg- en adviesteam ertoe dat de intern begeleider specifieke vragen nu rechtstreeks bij een CJGmedewerker aankaart (school- contactfunctionaris). Zo kunnen de betrokken professionals meteen aan de slag. Op deze manier is de begeleiding snel, deskundig en effectief.

De snelle en deskundige beantwoording van vragen van ouders zorgt voor een preventieve werkwijze waardoor doorverwijzing naar de geïndiceerde jeugdzorg minder vaak nodig is.

In Den Haag bestaat het Centrum voor Jeugd en Gezin in elk stadsdeel uit een ruim opgezette fysieke inloop met daarachter een goede onderlinge samenwerking tussen hulpverlenende instellingen. In Den Haag is veel aandacht besteed aan de toegankelijkheid door een kindvriendelijke leef- en speelplek, ruimte voor ontmoeting en een kopje koffie aan de leestafel.

Er zijn drie vormen van casusoverleg, waarin bestaande netwerken aansluiting hebben met het Centrum voor Jeugd en Gezin: een casusoverleg 012 (relatie met de basisscholen), een Zorg- en adviesteam in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs, en een buitenschools casusoverleg 12- 23 met als doel tegengaan van overlast, risicjongeren begeleiden naar zorg, en aanpak van specifieke doelgroepen. Het resultaat is een sluitende zorgstructuur.

De gemeente Den Haag neemt de verantwoordelijkheid op zich voor het samenbrengen van de lokale en regionale partners, zowel in incidentele gevallen als bij het maken van structurele samenwerkingsafspraken en regelt dat er een beslissing wordt genomen over de zorgcoördinatie. De problemen van een gezin/ jeugdige in brede zin spelen daarbij een rol (bijvoorbeeld spijbelen, financiën, huisvesting). De meest logische begeleider krijgt de taak om de coördinatie van zorg te initiëren en te bewaken. De jeugdregisseur ziet er op toe dat partijen hun verantwoordelijkheid oppakken, zorgcoördinatoren hun taak vervullen en waar nodig hakt hij zelf knopen door.

Daarnaast maakt de gemeente optimaal gebruik van sturingsinstrumenten als subsidiëring van het welzijnswerk en het toepassen van juridische instrumenten (bijvoorbeeld leerplicht).

2.5 Ontwikkelen benchmark

Gemeenten zijn aan zet, zij hebben de regie en grote vrijheid voor het realiseren van Centra voor Jeugd en Gezin. Daarbij past een terughoudend regime van verslaglegging aan het Rijk. Naast dit terughoudende regime wordt momenteel met subsidie van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin een benchmark Jeugd ontwikkeld in opdracht van de VNG. Hierin zal ook aandacht besteed worden aan de Centra voor Jeugd en Gezin.

Eerder is tussen de VNG en het kabinet afgesproken dat het aantal monitors over lokaal beleid teruggedrongen zal worden. Uiteraard geldt deze afspraak ook voor het onderwerp jeugd. Op deze manier moeten de administratieve lasten tot het minimum worden beperkt. Bezien wordt of bestaande benchmarks en monitors in de landelijke benchmark Jeugd kunnen opgaan. De VNG heeft de bereidheid uitgesproken om het nog te ontwikkelen meetinstrument onderdeel te laten uitmaken van het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING). Dit instituut, opgericht om gemeenten te ondersteunen bij de dienstverlening en kwaliteit van het

lokale bestuur, zal als «huis van de benchmark» een cruciale rol gaan spelen bij het bieden van inzicht in het gemeentelijke beleid.

3. De randvoorwaarden

Randvoorwaarde 1 uit de brief van 16 november 2007 over Centra voor Jeugd en Gezin en de regierol van gemeenten:

Via een brede doeluitkering wordt extra geld ter beschikking gesteld ten behoeve van Centra voor Jeugd en Gezin.

Op 9 januari 2008 heb ik de tijdelijke regeling Centrum voor Jeugd en Gezin (Brede Doeluitkering (BDU)) bekend gemaakt, waarmee invulling is gegeven aan dit voornemen uit de brief van 16 november 2007. Met deze regeling zijn via een brede doeluitkering verschillende geldstromen gebundeld¹ en zijn de extra gelden voor de Centra voor Jeugd en Gezin beschikbaar gesteld.

Door de bundeling van geldstromen in een brede doeluitkering krijgen de gemeenten meer speelruimte om het al bestaande aanbod van hulp en zorg op elkaar af te stemmen en te stroomlijnen. De gemeenten hebben een grote vrijheid bij de besteding van deze middelen: zij kunnen worden besteed aan (onderdelen van) het Basismodel CJG. De middelen zijn een aanvulling op middelen in het Gemeentefonds (het welzijnsbudget, gelden voor het maatwerkdeel jeugdgezondheidszorg, voor het Elektronisch kinddossier jeugdgezondheidszorg en de Verwijsindex Risicjongeren alsmede het gemeenteaccrès). Elk jaar leveren zij een kort inhoudelijk verslag op hoofdlijnen aan van de voortgang van de ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin binnen de eigen gemeente en na vier jaar een financiële verantwoording.

Randvoorwaarde 2 uit de brief Centra voor Jeugd en Gezin en regierol gemeenten:

Met een wijziging van de Wet op de jeugdzorg wordt geregeld dat gemeenten zorg dragen voor de organisatie van een Centrum voor Jeugd en Gezin. Ook worden gemeenten en relevante partijen verplicht sluitende samenwerkingsafspraken te maken om te komen tot één gezin één plan.

Het voorstel tot wijziging van de Wet op de jeugdzorg is eind juli 2008 door mij in consultatie gegeven. Aan de hand van de in september ontvangen reacties is het wetsvoorstel aangepast en in verdere procedure gebracht. Naar verwachting zal het wetsvoorstel aan uw Kamer kunnen worden voorgelegd vóór de zomer 2009.

Ten slotte

De ondersteuning van gemeenten bij de ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin is in maart 2008 van start gegaan. In de maanden sindsdien is veel ondernomen, in lijn met de voornemens uit mijn brief van november 2007.

Zullen alle activiteiten die nu gaande zijn de ouders waar deze voortgangsrapportage mee begon tevreden stellen? Voor de meesten van hen is dat denk ik nu niet het geval: zij zijn pas tevreden als zij zien dat de dienstverlening echt in de praktijk beter is. En terecht! Wellicht wonen zij in Sittard-Geleen of Den Haag of Almere of Enschede of een andere gemeente die al een goed functionerend centrum heeft en zien zij al wel concrete verbetering. Maar voor velen is dat nog niet het geval. Dat kan ook nog niet in de korte tijd dat gewerkt wordt aan de implementatie van de Centra voor Jeugd en Gezin. En hoe goed het nieuwe Centrum voor Jeugd en Gezin in een aantal gemeenten ook al functioneert, mensen

¹ Het gaat hierbij om gelden uit: de tijdelijke regeling specifieke uitkering jeugdgezondheidszorg, de tijdelijke stimuleringsregeling lokale opvoedondersteuning en gezinsondersteuning, de gelden van Opvoeden in de Buurt (vanaf 2009), middelen voor preventief jeugdbeleid, middelen voor prenatale zorg (vanaf 2009).

moeten de weg vinden en ervaren wat het voor hen kan betekenen. Ook ouders geven ons terecht mee dat het tijd kost om zo'n nieuwe organisatie een vast begrip te laten worden bij iedereen.

Er is veel gaande in gemeenten om de Centra voor Jeugd en Gezin te implementeren met heel veel inzet van velen. Het belang van verbinden, verbeteren en versterken van opvoed- en opgroeiondersteuning is onomstreden. Deze ontwikkeling sluit naadloos aan bij de maatschappelijke opgave die burgers, professionals en bestuurders ervaren. Dat is een groot goed. Maar het is goed hier kritisch bij te blijven en ervoor te zorgen dat we de valkuilen ontlopen die terecht worden gesignaleerd, ook door de ouders waar deze brief mee begon. Ik ben ervan overtuigd dat we dit kunnen zolang we de wensen van ouders en van jeugdigen als leidraad nemen voor de Centra voor Jeugd en Gezin.

De minister voor Jeugd en Gezin,
A. Rouvoet